

НОВЫ ЧАС

ІРЫНА КАЗУЛІНА

Стар. 2

НАФТАВЫ КАТАЛІЗАТАР

Эксперты Міжнароднага валютнага фонду ацанілі страты ад новых умоў паставак расійскай нафты ў два мільярды долараў

Стар. 5

ЗМЕНА ГУБЕРНАТАРАЎ: ПОГЛЯД З МАРДОВІІ

Журналіст «НЧ» Алег Новікаў размаўляе з Сяргеем Крываносам, грамадзянскім актывістам з Саранску (Рэспубліка Мардовія)

Стар. 21

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Стар. 9–16

**ЧЫТАЙЦЕ
Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!**

АБ ПРАБЛЕМАХ КУЛЬТУРЫ

Уладзімір Байдаў
у размове з Аляксеем Хадыкам

ЧАС АЛІМПІЙСКІ

Вольга ХВОІН

Зімовыя Алімпійскія гульні–2010 за паўтара тыдні падаравалі Беларусі як гонар за поспех нашых спартоўцаў, так і горыч расчаравання ад правалу фаварыта зборнай.

Напрыканцы першага алімпійскага тыдня ўзнёслы настрой беларускім заўзятарам задалі біятланісты — адразу два медалі ў капілку нацыянальнай зборнай. І калі бронза Дар'і Домрачавай у гонцы на 15 кіламетраў была прагназуемай, бо спартоўка планамерна ішла да перамогі, то срэбра Сяргея Новікава сарвала воклічы захапленна ад нечаканага поспеху.

З Сяргеем акурат той выпадка, калі спартовец нечакана «выстрэльвае» ў яблычак і для заўзятараў, і для самога сябе.

Ужо пасля «срэбнага фінішу» біятланіст, які да Алімпіяды падумаўся толькі да дзевятага месца ў гонцы з масавага старту на этапе Кубка свету, прызнаўся, што «сам да канца не ўсведамляе таго шчасця, якое на яго звалілася». Хаця будзе крывадушшам сказаць, што поспех Новікава выпадковы — рыхтаваўся, спадзяваўся. Хіба што не быў у фаварытах у букмекераў. Да слова, апошні раз на п'едэстал пасля біятлоннай гонкі беларускія спартоўцы падымаліся 12 гадоў таму на Алімпіядзе ў Нагана, калі бронзавы медаль у гонцы на 20 кіламетраў выйграў Аляксей Айдароў. Чатырма гадамі раней «срэбра» ў спрынце заваявала Святлана Парамыгіна.

А вось раніца 23 лютага для тых, хто «хварэе» за беларускую зборную, пачалася з кепскіх вестак. Лідэр каманды фрыстайлістаў Антон Кушнір, з якім і звязвалі надзеі на трэці

алімпійскі кругляш, нечакана не здолеў прайсці праз пракольныя кваліфікацыйныя спаборніцтвы ў лыжнай акрабавыцы сярод мужчын. Котка якога колеру перабегла ў той дзень дарогу спартоўцу — невядома. Але ўладальнік малага крыштальнага глобуса гэтага сезону «зваліў» прыземленне ў другім скачку. Спартовыя аглядальнікі з горыччу адзначалі чыстую тэхніку выканання скачкоў і строгаасць суддзяў, якія прапусцілі ў фінал кітайскага фрыстайліста Лю Чжунцына, што таксама «змазаў» прыземленне ў другой спробе. Судзіцца з рашэннем арбітраў Беларусі не стала, хаця іх прынцыповасць і пазбавіла айчынную каманду фрыстайлістаў аднаго з мацнейшых «штыкоў».

Пазней галоўны трэнер зборнай Беларусі Мікалай Казека значыць: «Улічваючы высокую адзнаку за першы скачок, пры больш добразычлівым судзей-

стве Антон мог разлічваць на трапленне ў фінал, бо сам скачок быў правільны, і пры прыземленні не было відавочнага перакруту, яно было, што называецца, «побач». І «дыяпазон прабачэння» дазваляў арбітрам зменшыць Антону менш балаў, як яны гэта зрабілі ў выпадку з тым жа кітайцам Лю Чжунцынам. Але каму патрэбны ў фінале відавочны прэтэндэнт на золата?»

Сам Антон пасля няўдалай кваліфікацыі змог толькі сказаць: «Што тут каментавать!» Многа гаварылася пра тое, што спартоўца падвяла ўласная самаўпэўненасць у перамозе, маладосць, але хацелася б значыць, што нават з такім паваротам падзей фрыстайліст застаецца ў фаварытах беларускіх заўзятараў — і за спартовыя дасягненні, і з чалавечага разумення, што Алімпіяда — справа непрадказальна.

Зрэшты, ёсць чаму і радавацца і за каго перажываць: у фінал спаборніцтваў па фрыстайлу прайшлі адразу пяцёра нашых спартоўцаў. Два з іх — прызёры Алімпійскіх гульняў — Дзмітрый Дашчынскі і Аляксей Грышын, а таксама Цімафей Слівец. У жаночым турніры працягнуць барацьбу за медалі ад Беларусі Ала Цупер і Асоль Слівец.

Не абышлося і без скандалу. Галоўны трэнер зборнай Беларусі Міхаіл Захараў пасля таго, як беларускія хакеісты не прайшлі ў чвэрцьфінал Алімпіяды, заявіў, што гульнёй каманды задаволены, а беларусы стануць адкрыццём чэмпіянату свету–2010. Яно б і правільна для падтрымкі баявога духу. Але далейшыя пасажы трэнера годныя хіба што для размоў тэт-а-тэт, але ніяк не на публіцы асобе, што трэніруе і фактычна прадстаўляе нацыянальную каманду.

«На Алімпіядзе хварэю толькі за Расію. Я сам адтуль (Захараў нарадзіўся ў Казахстане), гуляў у свой час за зборную СССР. Трэба ўсім даказаць, што наш хакей самы найлепшы ў свеце. Усе расійскія трэнеры — мае сябры. Расія нам заўсёды дапамагае ў футболе. А ў канад-

цаў зусім не працуе галава, у іх мазгоў не хапае. Яны нават каляндар не змаглі нармальна скласці. Думалі, яны будуць першыя, а ў выніку самі трапілі ў гэта г... Буду вельмі рады, калі яны прайграюць. Буду самым шчаслівым чалавекам на Зямлі», — падзяліўся сваімі спадзяваннямі Захараў.

У аматараў беларускага яёсць прэтэнзіі да стылю нашай зборнай, цяпер з'явіліся падставы не прымаць кандыдатуру трэнера і з маральна-этычных меркаванняў. «Пасля Захарава і канадзец Глен Хэнлан (папярэдні трэнер нацыянальнай зборнай) падаецца добрым варыянтам», — такія ацэнкі Захараў атрымаў па выніках сваёй працы.

Зборная Беларусі па хакеі ў трэці раз удзельнічала ў фінальным турніры Алімпіяды. У 1998 годзе каманда Анатоля Варывончыка ўвайшла ў васьмёрку лепшых, а ў 2002-м пад кіраўніцтвам Уладзіміра Крыкунова трапіла ў паўфінал. Цяперашні турнір стаў горшым у найноўшай гісторыі нашай каманды. Праўда, на Алімпіяду 2006 года зборная Беларусі не патрапіла ўвогуле. Тады камандай таксама кіраваў Міхаіл Захараў. Гавораць, што ён — пратэжэ кіраўніка дзяржавы. А ў нас, як вядома, калі пачынаюць нешта рэгуляваць ды занадта імпатна падтрымліваць «зверху», добра не чакай.

Спорт, незалежна ад таго, любім мы яго ці не, аб'ядноўвае нацыю і надае нам гонару. Пазалетась Беларусь хадзіла апантаная феноменам БАТЭ, Алімпійскія гульні падаграваюць цікавасць да спорту і нацыянальных перамог нават у тых, хто ў паўсядзённым жыцці не сочыць. І недарэчнымі падаюцца заявы тых, хто не лічыць беларускіх спартоўцаў такімі, маўляў, не пад тым сцягам выступаюць. Прэстыж сённяшняй спартовай Беларусі нікуды ад яе не дзенецца і праз гады, як ніхто не стане сёння аспрэчваць беларускасць Вольгі Корбут, Аляксандра Мядзведзя, Уладзіміра Парфяновіча — алімпійскіх чэмпіёнаў савецкага часу.

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Выпуск №2 (40)
(люты)

www.litbel.org www.novychas.gmail.com

Анонс

«ПАМЯЦЬ»: згадкі Генрыха ДАЛІДОВІЧА пра Івана ШАМЯКІНА	2
«ПРОЗА»: фрэскі Барыса ПЯТРОВІЧА	3
«ПАЭЗІЯ»: новыя вершы Генадзя БУРАЎКІНА	4
«ПРОЗА»: апавяданне Уладзіміра МІХНО «Капешка»	5
«БЫЛІЦА»: апавед «Здрадная свіння» Паўла ЛЯХНОВІЧА	6
«ЭСЭ»: Готландскія відарысы «Пасля раю» ад Франца СІЎКО	7
«КАЛЕЙДАСКОП»: надзённыя байкі Алеся НЯЎВЕСЯ ды анонсы новых кніг	8

Культурна-асветніцкі праект Грамадскага аб'яднання «Саюз беларускіх пісьменнікаў» і «Новага часу»

▶ СЛОВА

ПАЛЯВАННЕ НА ПІСЬМЕННІКАЎ

Лявон БАШЧЭЎСКІ

15 верасня 1937 года «бацька народаў» Іосіф Джугашвілі-Сталін, «верны сталінец» Вячаслаў Скрабін-Молатаў і нехта начальнік 8-га аддзела Галоўнага ўпраўлення дзяржаўнай бяспекі СССР, камісар дзяржаўнай бяспекі В.Цесарскі паставілі ўласнаручныя подпісы пад чарговым расстрэльным спісам з назвай «Спіс асобаў, якія падлягаюць суду ваеннай калегіі Вярхоўнага суда Саюза ССР» пад шапкай «Беларуская ССР».

Гэта быў рэальны чарговы дакумент таго страшнага часу — яго фотакопію, захаваную ў архіве прэзідэнта Расійскай Федэрацыі, апублікаваў даследнік сталінскага тэрору, член Саюза беларускіх пісьменнікаў Леанід Маракоў.

Характэрнасьць дакумента, аднак, заключаецца ў тым, што з 103-х пералічаных у ім чалавек, забойства якіх санкцыянавалася кіраўнікамі савецкай дзяржавы і ГБ, каля двух дзесяткаў былі вядомымі ў Беларусі паэтамі, празаікамі, перакладчыкамі, драматургамі, публіцыстамі. Усе яны належалі да створанага за тры гады да таго Саюза пісьменнікаў.

У спісе, надрукаваным звычайнай друкаванай машынкай, пад нумарам 1 называўся паэт Анатоль Вольны (Ажгірэў), пад № 18 паэт, перакладчык «Жаніцьбы Фігара» Бамаршэ і Шылераўскага «Вільгельма Тэля» Алесь Дудар (Дайлідовіч), пад № 34 — паэт з Віцебшчыны Тодар Кляшторны, пад № 36 — адзін з лепшых беларускіх даваенных празаікаў, таксама народжаны на Віцебшчыне, Міхась Зарэцкі (Касяноў), пад № 38 — паэт, драматург, шматгадовы камсамольскі і партыйны функцыянер Міхась Чарот (Кудзелька), пад № 64 — празаік, а таксама эканаміст (былы намеснік старшынні Дзяржплана БССР) Янка Нёманскі (Пятровіч), пад № 87 — мабыць, самы адораны беларускі паэт малодшага пакалення (яму ў той час было 26 гадоў, і ўжо чатыры з іх паспеў правесці ў турмах і высылцы) Юлій Таўбін...

Залішне казаць, што ў той самы час былі арыштаваныя і вывезеныя ў Казахстан, на Поў-

нач або ў Сібір сем'і (жонкі, дзеці, а часам — і бацькі) людзей, усё «злачынства» якіх заключалася ў тым, што Сталін некалі ўсталяваў для сваіх карных органаў план «прарэджвання» творчай інтэлігенцыі ў рэспубліках былога СССР. Адпаведныя дакументы ў апошнія гады таксама апублікаваныя. Залішне нагадаць аб тым, што для беларускіх пісьменнікаў быў складзены не адзін падобны спіс: у пачатку 1939 года жывымі і на волю ў БССР заставалася не на многа больш дзесятка паэтаў і празаікаў...

3 лютага 2010 года ў Мінску на пазачарговае пасяджэнне сабралася Рада таго самага Саюза беларускіх пісьменнікаў (СБП) — Саюза Янкі Купалы, Якуба Коласа і тых пісьменнікаў, якіх расстралялі ў 1937-м.

СБП — грамадскае аб'яднанне, перарэгістраванае ва ўсталяваным парадку міністэрствам юстыцыі Беларусі. Галоўнае пытанне пазы дня пасяджэння Рады: як абараніць амаль сотню цяперашніх членаў пісьменніцкага Саюза, якія працуюць у залежных ад дзяржаўных структур установах: часцей за ўсё выкладчыкамі ўніверсітэтаў, школьнымі настаўнікамі, супрацоўнікамі газет і часопісаў, музейнымі работнікамі. Слава Богу, пакуль гэтыя асобы не патрапілі ў «расстрэльныя» спісы. Больш чым праз 60 гадоў пасля масавага фізічнага знішчэння беларускіх

пісьменнікаў да падобнага, спадзяюся, справа не дойдзе.

Але... з прыходам новага 2010 года практычна з кожным з названых членаў СБП непасрэднымі начальнікамі правялі гутаркі. Калі да 5 лютага адпаведны літаратар не выйдзе з Саюза беларускіх пісьменнікаў — страціць працу. Службовыя асобы недвухсэнсоўна намякалі, што падначаленых яны выклікаюць «на ковёр» не па сваёй ініцыятыве, а па параджэнні аднекуль «з самога верху»...

На пазачарговае пасяджэнне сабралася Рада таго самага Саюза беларускіх пісьменнікаў (СБП) — Саюза Янкі Купалы, Якуба Коласа і тых пісьменнікаў, якіх расстралялі ў 1937-м

Вось канкрэтная сітуацыя, якую я ведаю асабіста. Таленавітая паэтка Л.Р. жыве ў адным з невялікіх мястэчкаў пацярпелага ад Чарнобыля рэгіёна, працуе ў адзіным у мястэчку музеі і адна гадуе двух малалетніх дзяцей. Страта сённяшняга (хай і вельмі малааплодванага) месца працы паставіць сям'ю перад праблемай фізічнага выжывання, таму што ў мястэчку, як кажуць, «усе ўсіх ведаюць» і шанцаў уладкавацца нават прыбіральніцай у Л.Р. будзе няшмат.

Кажуць, што за інструкцыяй аб пераследзе членаў СБП стаіць кіраўнік нядаўна створанага (у

2006 годзе) «альтэрнатыўнага» Саюза пісьменнікаў. Той самы, які не толькі даслужыўся да генерала міліцыі, але і ўславіўся песным супрацоўніцтвам з уладнымі структурамі. Дык вось, у яго Саюз не ўступілі, застаўшыся ў старым, «купалаўскім» Саюзе: Рыгор Барадулін, Ніл Гілевіч, Алесь Разанаў, Уладзімір Някляеў, Віктар Казько, Святлана Алексіевіч, Анатоль Вярцінскі, Уладзімір Арлоў, Васіль Сёмуха, Васіль Зуёнак; тыя, хто заўчасна, на жаль, сыйшоў у лепшы свет:

Янка Брыль, Іван Навуменка, Валянцін Тарас, Ніна Мацяш. Ды і абсалютная большасць іншых, па сапраўдному вядомых у нашай краіне літаратараў засталася вернымі традыцыям і годнасці членаў СБП.

Натуральна, генералы-чыноўнікі не павінны былі б забываць, што існуе Канстытуцыя: (артыкул 36: «Кожны мае права на свабоду аб'яднанняў...») і Закон «Аб грамадскіх аб'яднаннях» (артыкул 6: «Дзяржава гарантуе абарону правоў і законных інтарэсаў грамадскіх аб'яднанняў... Умяшанне дзяржаўных органаў і службовых асобаў у дзейнасць

грамадскіх аб'яднанняў, саюзаў... не дапускаецца...»), артыкул 20: «Грамадскія аб'яднанні з дня іх дзяржаўнай рэгістрацыі маюць права: ажыццяўляць дзейнасць, накіраваную на дасягненне статутных мэтаў; бесперашкодна атрымліваць і распаўсюджаць інфармацыю, якая тычыцца іх дзейнасці; карыстацца дзяржаўнымі сродкамі масавай інфармацыі; абараняць правы і законныя інтарэсы... сваіх членаў, падтрымліваць сувязі з іншымі грамадскімі аб'яднаннямі...»).

Але ж «дэжымордовские» інстынкты не даюць ні жыць, ні спакойна спаць... Якая Канстытуцыя? Якія законы?! Ёсць жа Яго Вялікасць Тэлефоннае Права! І яшчэ — беспамылковае пачуццё ўласнай беспакаранасці...

Ветэран беларускага літаратурнага цэха, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі 1992 года, кавалер высокіх узнагародаў Латвіі і Нямеччыны Васіль Сёмуха — аўтар бліскучых перакладаў на беларускую Старога і Новага Запаветаў, гэтаўскага «Фаўста», інтэлектуальнай паззі Райнера Марыя Рылке, Аляксандра Чака, прозы Ганса Грымельсгаўзэна, Томаса Мана, Германа Гессэ, Фрыдрых Ніцше, Вігольда Гамбровіча. Ён распавёў мне наступную гісторыю.

Увесну мінулага года яму на хатні тэлефон патэлефанавала асоба, яе яна пазнавала, «з сакратарыята Саюза пісьменнікаў» (таго, «генеральскага» — Л.Б.). Асоба выявіла выдатную дасведчанасць, нагадаўшы, што доўгія гады нявыдадзеным застаюцца перакладзеныя Васілём Сёмухам раманы Патрыка Зюскінда, Фрыдрых Дзюрэнмата, Штэфана Гайма, Густава Майрынка, іншыя творы сусветнай класікі. Дама падкрэсліла, што яе шэф гатовы дапамагчы пенсіянеру-літаратару не толькі ў выданні перакладаў, але і ў лепшым уладкаванні (скажу па-праўдзе, нешыкоўнага) цяперашняга побыту. Адзіная ўмова гэтага «шчасця» — выхад з СБП і ўступленне ў новы Саюз пісьменнікаў. Васіль Сёмуха заўважыў, што не бачыць неабходнасці бегаць з Саюза ў саюз, што наогул не членства ў тым альбо іншым саюзе вызначае каштоўнасць літаратара, а тым больш не членства ў саюзе, куды вабяць «пугай і пернікам»...

З абсалютным беззаконнем, калі яно пануе ў тваёй краіне, змірыцца цяжка... Калі ўлада імкнецца як мага балюча біць па годнасці нашай культуры і нацыі, чаго тады чакаць ад яе звычайнаму чалавеку? Як кажуць, «прыйдучь і за ім».

11 (3)

ПРОЗА

► ФРЭСКІ

ТАЕМНАСЦЬ

Барыс ПЯТРОВІЧ

Душа

лязо ляжала ля труны, пускачы лустэркавым бокам сонечнага «зайчыка» ў столь, і ён, як і любы зайчык, падрогваў, трымцеў ці то ад страху, ці мо ад таго, што недзе глыбока пад зямлёю час ад часу праносіліся цяжкія метро; святло падала з акна на лязо — сонца паціху рухалася ад абеду на вечар, на спачын, і разам з ім рухаўся «зайчык», пакуль святло вакна не саскочыла на падлогу — тады знік і «зайчык»... «усё, пачынаем...» — сказаў нехта, і пад дужымі рукамі труна закоўзалася на зэдліках і скінула сваім целам лязо на падлогу, у асветлены прастакутнік; «зайчык» ажыў, зноў скокнуў на столь і пачаў там танчыць свой рытуальны танец — цяпер ужо так смела і разняволена, што падумалася — гэта танчыць вызваленае наршэц з няволі душа; пакой між тым апусцеў, засталіся толькі крэслы, засланяныя тканымі рушнікамі, на якіх белы колер перамяжаўся з чырвоным і перамагаў бліжэй да сярэдзіны... у пустым пакоі «зайчык» перастаў здавацца жывым і патрэбным, рухавасць ягоная цяпер толькі назаляла і замінала адпачываць стомленаму ад людскае мітусні маленькаму коціку, які раней, падобна, не заўважаў увогуле гэтага зайчыка, што апусціўся ўжо са столі на сцяну і паступова набліжаўся да даступнай коціку вышыні; коцік ляжаў, хітра прыплюшчыўшы вочы — так, каб увесь час назіраць за зайчыкам, які і блізка ні пра што не здагадаўся, а проста падпарадкоўваўся сонцу, што ішло на адпачынак; і вось надыйшоў момант, калі зайчык апынуўся на патрэбнай коціку вышыні — імклівы скачок — і зайчыка не стала... але і ў лапах коціка нічога не было: коцік расчаравана вярнуўся на нагрэтае раней месца і, ужо самотна заплюшчваючы вочы, убачыў, што зайчык зноў быў на той самай сцяне — імклівы скачок — і зноўку ў лапах нічога няма, і сцяна таксама пустая, бо зайчык апынуўся на коцікавым целе, але коцік яго не бачыў... гэтым разам коцік вырашыў не выходзіць з месца, а дачакацца зайчыка; і, вядома ж, не дачакаўся, бо тут у пакой вярнуліся заклапочаныя нечым людзі, рассунулі зэдлікі, унеслі стол, селі вакол яго; лязо апынулася глыбока пад сталом, недасягальнае для сонца, і толькі цяпер сталі заўважаны на ім плямкі — цені засохлай крыві...

Таёмнасць

калі прыходзіць зіма — дрэвы распранаюцца, і нам, чалавекам, няўцям — навошта яны гэта робяць, бо мы якраз пачынаем апранацца цяплей: няўжо прырода здурэла?

калі мы кладземся спаць — мы распранаем... няўжо ўсё так проста вытлумачваецца?

не веру... самому сабе не веру, тым болей — прыродзе: не можа

яна быць такой прымітыўнай, як я, як мы

за гэтым хаваецца нейкі таёмны сэнс, да якога мне, нам не дакнучь...

бо самае простае — насамрэч ёсць самае складанае, бо ўсё самае лагічнае — ёсць самае абсурднае... і наадварот...

дрэвы распранаюцца ўвосень штогод, як мы перад сном, але і для іх урэшце ўсё скончыцца апошнім распрананнем...

так робяць дрэвы

а мы прыходзім у гэты свет голымі, а сыходзім апранутымі...

нешта тут не так... ці правільна гэта? ці разумна?..

не трэба саромецца свайго цела, не трэба саромецца самога сябе

як не саромеюцца дрэвы, распранаючыся перад немінучым

як не саромеемся мы, прыходзячы ў гэты свет

Мора

людзі, якія маюць мора побач, нават і не ўяўляюць, як важна мець мора

людзі, якія маюць мора пры сваёй зямлі, нават і не задумваюцца, як добра мець мора, бо не ўяўляюць, што яго можа не быць...

а мора — яно вось, яно лашчыцца ля ног у ціхае надвор'е і цяжка варочаецца, грукае ў бераг, калі вецер раптам узбунтуецца

я люблю мора ціхае — як возера але калі б яно было заўсёды ціхім — яно было б нецікавым, а можа, і... непатрэбным для плавання, як не трэба балота

чалавек ад нараджэння павінен баяцца вады, як баіцца агню, але чаму тады ён селіцца найперш каля рэк і азёраў, каля мораў — спачатку ля тых, якія

ніколі не замярзаюць і не ўтвараюць мастоў і дарог

замерзлая вада — ужо не вада, а лёд — які спакайней за любое балота

шляхі скарачаюцца, і па моры (па рацэ) прайсці можна, як па суху, адно хіба — не босымі нагамі

мора любіць смелых, горы любяць смелых...

не паверыце, але і балота любіць смелых ды адчайных аднак — мора смелых робіць смялейшымі, а балота забірае іх сабе і не адпускае

бяда нашая — мора, што стала балотам...

Родная мова

мама спявала мне песню — не калыханку, а — пра мяцеліцу, што замяла ўсе дарожкі да мілага... так міла было, так соладка слухаць, што спаць зусім не хацелася...

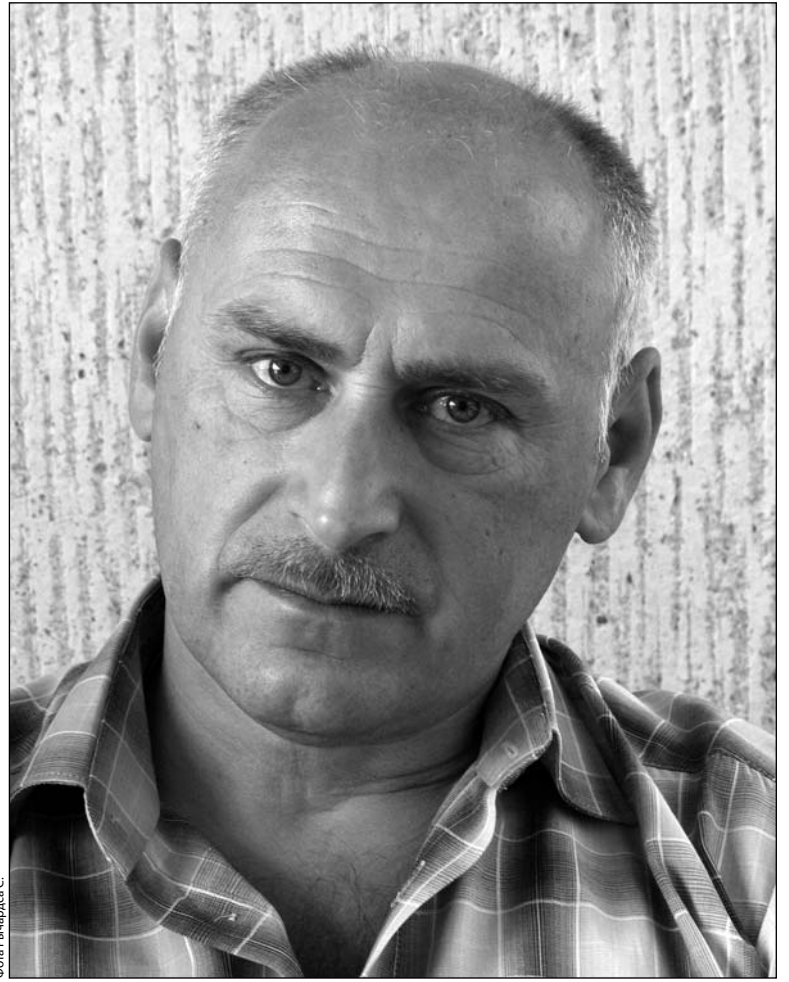
мне чатыры гады, на вуліцы люты — студзёна, завіруха завіхаецца, сцелецца ўздоўж платоў, перамятае іерогліфы сняжынак з усходу на захад і з поўдня на поўнач, на шыбах мяккі аксамітны холад-шэрань шэрых малюнкаў Дзеда Мароза — усё больш экзатычныя: пальмы ды пальмы... можна пахукаць на іх і займець між шырокага лісця вакенца ў жыццё, дзе завіруха мяце, замятае ўсе дарожкі дробнымі літаркамі сняжынак...

хвіліна — і вакенца мае мутнее, заплывае лядком, і мне зноў робіцца цесна-цесна ў хаце; а ўчора ранкам мяне падвучылі лізнуць халодную клямку: язык мой прыліп да яе, і доўга стаяў я так, пакуль не адважыўся ірванаць язык...

Самае простае — насамрэч ёсць самае складанае, бо ўсё самае лагічнае — ёсць самае абсурднае... і наадварот...

Фота Алеся Саванкі

Фота Рымона С.

ружовая скурка скурчылася на клямцы і пасінула, а рот напуўніўся салёнай крывёй, і шчокі заірэдзелі гарачымі слязьмі...

цяпер гарбаты нават не папіць — язык сцяўся ад болю, і песню за мамаю не падпець — балюча б'ецца язык аб зубы: словы мамы патанаюць і патухаюць у галаве,

каб застацца ў памяці маёй назаўсёды

Сон-сну-сном...

сон працярушвае, працярэблівае сабе дарогу з учора ў сёння, а ночы, як не было

сон-прабел, сон-адбіўка між тым, што было і што будзе няспешны гэтакі сон, які пралятае імгненна: здаецца, толькі прылёт сёння, а расплюшчыўшы вочы — ужо заўтра, альбо новае сёння

кожная хвіліна яшчэ памятаецца, жанчына, што побач, раскрылася ў сне; вось яна — нерухомая, як на фотаздымку, і можна любавалася кожным яе

запаволеным уздыхам — як пашыраюцца ноздры, як падымаюцца грудзі

няма нічога ў свеце прыгажэй за жанчыну, якая спіць — за ёю можна назіраць бясконца, пакуль яна, нібыта адчуваючы твой погляд, не прачнецца... размружыць вочы і, яшчэ не ўцяміўшы, што робіць, пачне прыкрываць аголенае ў сне сорам прычынаецца раней за розум

вось яно, чалавечкае, што перамагло ў нас жывёльнае сорам — першае, што страціць чалавек апошнім

розум — апошняе, што страціць чалавек першым адзінае, што застаецца чалавеку ад чалавека — толькі сны; яны будуць належыць нам вечна — нетаропкія сны з учора ў заўтра, няспешныя сны з сёння ў сёння

Малёк

выпнутае, поўнае, як вока, возера моўчкі выпякала ў раку моўчкі — так здавалася здалёку, а зблізку возера цурчэла струмянем, які падаў уніз тонкім вадаспадзікам: вада білася аб камяні на доле, і ейны крык і быў адзіным знакам пра тое, што ўсё вакол яшчэ жыве, нягледзячы на познюю, дрэваголую восень

я спыніўся ля вадаспадзіку, перад якім знешне спакойная вада раптам набрала адчайную хуткасць, уцягваючы ў сваю пльню нябачныя раней парушынікі і трэсачкі, і стараючыся захапіць малька нейкае рыбінкі, што з усіх сваіх малых сілаў супраціўляўся цяжэнню, трапятаў воблачкамі плаўнікоў, але не адплываў, а стаяў на месцы

і тады я вырашыў дапамагчы яму — спалохаць малька і тым дадаць яму сілаў, каб ён адплыў адсюль, каб не ўцягнула яго ў сябе пльня і не скінула з небяспечнае вышыні на камяні... і толькі хацеў зрабіць гэта, як падумаў раптам: а можа, яму акурат так тут і цяпер добра, можа, яму нічога не пагражае і ён у любы момант здольны сам адплыць, можа, ён проста гуляецца з пльню і раскашуе ў шчасці існавання і — змагання...

▶ ВЕРШЫ

ГЕНАДЗЬ БУРАЎКІН

З КНІГІ «ЛІСТЫ ДА ЗАПАТРАБАВАННЯ»

Калі нянавісьць просіцца ў радкі
І сэрца рвуць няўдачы і згрызоты,
Я пакідаю
Дом свой гарадскі,
Шукаю цішыні і адзіноты.

І вось,
Здаецца,
Ад усіх уцёк,
Змог ад штодзённых звадаў зачыніцца...
Але ў вакно мне стукіае
Жыццё
Галінкай бэзу,
Дзюбкаю сініцы.

Яно мне не дае ў глухой цішы
Схавацца ў цемры
І на ўсё забыцца,
Знявераным самотнікам зрабіцца
І моўчкі бавіць дні свае,
Як быццам
На выспе ў першабытным шалашы.

Яно не адпускае ад сябе
Халодным ветрам
І дажджом краплістым,
Ядлоўцам і дубком зеленалістым,
Рыданнем кані
І шпачыным свістам,
І зоркамі,
Што свеціцца ў журбе.

І колькі б я аб ішчасці не маліў,
Як з горкаю нудой не разлучаўся б —
Жыць давядзецца ў гэтым смутным часе,
На гэтай неўладкованай зямлі...

Божжа мой,
Як лёталі мы ў марах —
Сёння і не ўспомніць ані блізка.
Хіба што ў журботных мемуарах
Рыпнуць,
Як вячэрняя калыска.

Выраслі даўно,
Працверзелі,
Памудрэлі,
Сталі асцярожныя.
Ад наіву вылучыла зялле —
Палыны сівыя,
Прыдарожныя.

Толькі і цяпер
Начамі мучае
У гадоў бязлітаснай аблозе
Самае святое і балючае,
Што дагэтуль так і не збылося...

Вось і неба раіцца са мною,
Сыпле зоркі ў прыгаршчы мае.
І ўздыхае глуха за спіною
Хвойнік,
Што сцяноу паўстае.

Чым мне ад няшчасцяў заслانیцца,
Дзе прычаліць лёсу карабель?
Адляцела ўжо мая сініца,
Затрымаўся недзе журавель.

Мару я аб прыстані далёкай,
Аб лагодным шуме чаратоў.
І шукаю
Невідучым вокам
Сцежку да пахіленых жытоў...

Сонейка незакатнае

1
Ты прачынаешся —
І для мяне ўзыходзіць сонейка,

Фота Сяргея Шапрана

Залатое,
Вясёлае,
Ласкавае.
І яно запаўняе сабою
Яшчэ сонны пакой
І маё трапяткое сэрца.
Русым вадаспадам промняў
На плечы твае абрынаюцца валасы,
Як ластаўчыны крылы,
Пад імі ўскідаюцца бровы —
І ўсё вакол робіцца
Разняволеным,
Цёплым
І родным.

Я сцішана грэюся каля твайго
загадкавага святла,

Пакуль ты
Заплятаеш косы
І фарбуеш вусны,
Выбіраеш сукенку,
Шукаеш чаравічкі.

Я не хачу цябе адпускаяць,
Бо без цябе мне будзе
Холадна,
Сумна
І змрочна.

Але я ведаю,
Што сонца
Павінна свяціць усім,
Не толькі мне аднаму.
І я праводжу цябе да дзвярэй,
Цалую на развітанне
І доўга гляджу ўслед.

Я цяпер ведаю,
Як пахне сонца —
Тваімі духамі і памадай,
Чым яно пазвоньвае ў цішыні —
Тваімі ключамі,
Як таропка цокае па тратуары —
Тваімі абцасікамі...
Ты — маё сонейка.

2

Божжа мой,
Колькі клопатаў сыплецца на мяне
з усіх бакоў —
Паперы,
Тэлефонныя званкі,
Наведвальнікі,
Прасьбы,
Загады,
Парады,
Даручэнні,
Паведамленні!..

І ўсё —
Абавязковае,
Тэрміновае,
Неадкладнае,

Падрабязнае,
Дакладнае...
Ад сяброў,
Ад калег,
Ад начальства...
І я
Кручуся,
Лаюся,
Махаю рукамі,
Хапаюся за сэрца,
Знясілена падаю на крэсла.
У мяне пагрозліва цямнее ў вачах.

І тут —
Як збавенне,
Як голас неба,
Твой тэлефонны званок:
«А ці паабедаў ты?»

Сонейка,
Пра якое я забыўся,
Зноў выліснула з-за хмар
І агарнула мяне ласкай,
І прагнала адчай,
І прамыла мне вочы святлом.

Ты ёсць!
Ты думаеш пра мяне!
Ты хвалюешся.
Ты — побач.

Сонейка маё...

3

Па ацішэлых вуліцах
Нясу дадому
Стомленасць,
Неадчэпныя клопаты,
Пакутліваю незадаволенасць сабой
І цяжкі ад недачытаных кніжак партфель.
Не звяртаю ўвагу
На паспешлівыя мінакоў,
На перапоўненыя аўтобусы,
На пахаладнелы вецер
І лёгкае ізрае сутонне.

Хочацца як хутчэй
Трапіць дадому,
Скінуць чаравікі,
Адшпурнуць партфель
І ўлегчыся на канапу,
Адаючыся спакою і прыцемку.

Але насустрач выходзіш ты,
Усмішлівая і прыгожая —
І я забываюся на ўсё,
І хапаю цябе на рукі,
І, як на нашым першым спатканні,
Нямела і нязграбна
Тулюся да цябе,
І не хачу апускаяць на зямлю,
І слепну ад тваіх гарэзных вачэй,
Патанаю ў тваім гарачым дыханні...

За вокнамі — змрок,
На двары — вечар.
Але гэта —
Для іншых,
Змарнелых і няшчасных,
Знявераных і адзіночкі.

А ў мяне на руках —
Загадкавае і чаканае,
Захмеленае і праменнае
Маё сонейка...

4

Твая галава — на маім плячы.
Твая далонька — пад маёй ішчакою.
Ля маіх вуснаў — твая скроня
З ціхаю спалоханай жылкаю.

Я паволі адплываю ў сон,
У наша юнацтва —
Пад нашы шапатлівыя бярозы,
Да нашых верасовых сцежак,
Да нашых наіўных клятваў,
У нашу веснавую памяць.

Ты таксама плывеш побач.
І даверліва працягваеш да мяне руку,
І дазваляеш ақунуцца ў паводку
Тваіх духмяных валасоў
І вуснамі знайсці твае салодкія вусны...

І ўсё цямнее,
Знікае,
І зямля выплывае з-пад ног,
І ў грудзях ашалела грукае сэрца...

Ды раптам —
Праз сон —
Ты ўскрыкваеш.
І я ўсхопліваюся,
І мяне аблівае пляшчотай
І густой незямной цеплынёй...
Ты нікуды не падзелася.
Ты — ёсць,
Ты — побач,
Ты — са мной,
Сонейка маё незакатнае!..

Пауцінку
Сівізною ранняй
Скінулі нам з неба жураўлі.
Спадзяванняў
І расчараванняў
Столькі мы з табой перажылі!

Мы цяпер жывём у добрым ладзе.
Крыўды ўсе забыліся.
Але ж
Ні адной маріччынкі не разгладзіш,
Ні адной слязінкі не сапрэш...

Бурліць,
Шуміць,
Пяе юнацтва,
Як млын з вірліваю вадой...
Ах, як хацелася б угнацца
Мне за паводкай маладой!

Вядома,
Сілы ўжо не тыя,
Не той запал,
Не той імпульс.
І ў храме — новыя святыя,
І ў садзе — новых яблынь цвет.

Ды хай паможа мне Ўсывышні,
Каб у юнацкай гамане
Быў голас мой
Зусім не лішні
І свой пасад
Быў у мяне...

17

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

5 САКАВІКА, ПАТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 00.15 Навіны. 06.05 Дзень спорту. 06.10, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь».

13.05 Навіны спорту. 13.10 «Зразумець. Прабачыць». 13.40 «Модны прысуд». 14.45 «Кантрольны закуп».

06.00 «24 гадзіны». 06.10 «Міншчына». 06.20 «Раніца. Студыя добрага настрою».

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Нашы навіны. 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

14.40 Прэм'ера! «Свая каманда». Моладзевы серыял. 15.40 «Выкраданне багіні». Серыял. Заключная серыя.

6 САКАВІКА, СУБОТА

06.35 Дакументальна-пазнавальны серыял «Афрыка. Магічны кантынент» (Францыя). Заключная серыя. 07.05 Існасць.

11.20 «Тагер-Джып, які жадаў лётаць». Анімацыйны фільм. 12.20 АНТ прадстаўляе: Тэлечасопіс «Звяз».

07.35 «Агенцтва 2». Камедыйны серыял. 08.25 Фільм «Буланчык». СССР, 1989г.

07.00 АНТ прадстаўляе: «Суботняя раніца». 08.00, 09.00 Нашы навіны.

11.20 «Тагер-Джып, які жадаў лётаць». Анімацыйны фільм. 12.20 АНТ прадстаўляе: Тэлечасопіс «Звяз».

22.30 «24 гадзіны». 22.55 «Сталічныя падрабязнасці». 23.00 «Гарачы лёд».

07.00 ЛАДная раніца. 08.00 Час футболу. 08.30 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

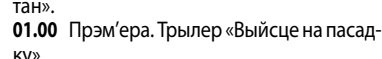

07.00 «Раніца Расіі». 09.20 Тэлесерыял «Адночы будзе каханне». Расія, 2009 г.

17.45 Прэм'ера. «Кармеліта. Цыганскі запал». Тэлесерыял. Расія, 2009 г.

07.00 Сёння. 07.05 Інфармацыйны канал «Сёння раніцай».

09.30 Футбол. «Клуб чэмпіёнаў». Часопіс. 10.00 Футбол. Кубак свету-2010. Кваліфікацыя. Таварыскі матч.

14.00 Горныя лыжы. Кубак свету ў Швейцарыі (Кран-Мантана) Жанчыны. Слалам. Камбінацыя. Прамая трансляцыя.

17.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня). 17.10 На колах. 17.35 «Элі Макбіл», тэлесерыял.

07.00 АНТ прадстаўляе: «Суботняя раніца».

11.20 «Тагер-Джып, які жадаў лётаць».

07.00 Весткі. 07.10 «Крывое люстэрка».

09.30 Аўтаспорт. Чэмпіят свету ў класе «Турын» (Курьтыба, Бразілія).

17.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня). 17.05 Еўропа сёння.

